

Käypä hoito

Diasarja

Ennenaikainen synnytys

**Perustuu 10.1.2011 julkaistuun
Käypä hoito -suositukseen**

Käypä hoito

Näytön varmuusaste

Käypä hoito -suosituksissa

Koodi	Näytön aste	Selitys
A	Vahva tutkimusnäyttö	Useita menetelmällisesti tasokkaita ¹ tutkimuksia, joiden tulokset samansuuntaiset
B	Kohtalainen tutkimusnäyttö	Ainakin yksi menetelmällisesti tasokas tutkimus tai useita kelvollisia ² tutkimuksia
C	Niukka tutkimusnäyttö	Ainakin yksi kelvollinen tieteellinen tutkimus
D	Ei tutkimusnäyttöä	Asiantuntijoiden tulkinta (paras arvio) tiedosta, joka ei täytä tutkimukseen perustuvia näytön vaatimuksia

¹ Menetelmällisesti tasokas = vahva tutkimusasetelma (kontrolloitu koeasetelma tai hyvä epidemiologinen tutkimus); tutkittu väestö ja käytetty menetelmä soveltuvat perustaksi hoitosuosituksen kannanottoihin.

² Kelvollinen = täyttää vähimmäisvaatimukset tieteellisten menetelmien osalta; tutkittu väestö ja käytetty menetelmä soveltuvat perustaksi hoitosuosituksen kannanottoihin.

Käyttöehdot

Diaesitystä saa vapaasti hyödyntää terveydenhuollon julkishallinnon ja oppilaitosten koulutuksessa.

Esityksen sisältöä ei saa muuttaa.

Jos esitykseen sisällytetään muuta materiaalia, Käypä hoito -diapohjaa ei saa käyttää.

Keskeinen sanoma

- Raskauden aikana satunnaiset supistukset ovat yleisiä, mutta ne ennustavat huonosti ennenaikaisen synnytyksen todellista uhkaa.
  - Kokemusperäisen tiedon perusteella kivuttomat ja epäsäännölliset supistukset ovat yleensä vaarattomia.
- Odottavan äidin lähettäminen avoterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon perustuu kohdunkaulan palpaatio- ja spekulatutkimukseen sekä anamnestisiin tietoihin.
- Kortikosteroidihoito sikiön keuhkojen kypsyttämiseksi toteutetaan synnytyksen uhatessa ennen raskausviikkoa 35⁺⁰.

Keskeinen sanoma

- Ennenaikaiset synnytykset keskitetään yliopistosairaaloihin jos raskauden kesto on alle 30⁺⁰ viikkoa.
  - Sosiaali- ja terveysministeriön suosituksen mukaan keskittäminen alle 32⁺⁰ viikolla
- Tokolyyttisten lääkkeiden avulla pyritään viivyttämään synnytystä ainakin niin kauan, että kortikosteroidihoito ja siirto sairaalan onnistuvat.
- Lapsivedenmenon yhteydessä laajakirjoinen antibioottihoito vähentää korioamnioniitin ja vastasyntyneen tulehdusten vaaraa.

Määritelmiä

- Raskausviikko (rv) ilmoitetaan muodossa täydet viikot⁺ päivät.
- Synnytyksellä tarkoitetaan sikiön syntymistä, kun raskausviikko 22⁺⁰ on täyttynyt tai 500 gramman syntymäpaino on saavutettu.
- Synnytys on ennenaikainen, jos se tapahtuu ennen 37:ää täyttä (37⁺⁰) raskausviikkoa.

Määritelmiä

- Ulkomaisessa kirjallisuudessa määritelmät vaihtelevat.
- Keskosuuden määritelmiä:
  - keskonen: syntymäpaino alle 2 500 g
  - pieni keskonen (pikkukeskonen): $\leq 32^{+0}$ raskausviikkoa tai syntymäpaino $\leq 1\,500$ g
  - erittäin pienipainoinen keskonen: syntymäpaino $< 1\,000$ g (myös pienen pieni keskonen)

Ennenaikaisen synnytyksen luokittelu

- Ennenaikaisen synnytyksen luokittelu:
  - supistusten ja kohdunsuun ennenaikaisen kypsymisen aiheuttama spontaani ennenaikainen synnytys (true preterm birth)
  - ennenaikaisen spontaanin lapsivedenmenon aiheuttama ennenaikainen synnytys (preterm prelabour rupture of membranes, PPRM)
  - hoitoperäinen (keisarileikkaus tai synnytyksen käynnistäminen raskauskomplikaatioiden vuoksi).

Ennenaikaisen synnytyksen luokittelu

- Uhkaava ennenaikainen synnytys tarkoittaa säännöllisiä tai kivuliaita supistuksia tai kohdunkaulan kypsymistä (lyhentyminen, avautuminen, pehmeneminen), jotka saattavat johtaa synnytykseen.
- Lapsivedenmeno:
  - ennen synnytyksen käynnistymistä (prelabour rupture of membranes, PROM)
  - ennenaikainen (alle 37⁺⁰ raskausviikkoa) lapsivedenmeno ennen synnytyksen käynnistymistä (preterm prelabour rupture of membranes, PPRM).

Käypä hoito

Esiintyvyys Suomessa THL:n syntymärekisteri 2009

- Synnytys = raskausviikot 22⁺⁰ – 37⁺⁰
- Elävänä syntyneitä 60 577
- 5.5 % syntyi < 37⁺⁰ (3 334 lasta)
- 0.8 % syntyi < 32⁺⁰ (493 lasta)
- 0.3 % syntyi < 28⁺⁰ (180 lasta)

Riskitekijöitä

- Infektiot
  - 25–40 prosentilla
- Anamnestiset
  - Aiempi ennenaikainen synnytys / keskiraskauden keskenmeno, vaara x 2–4
- Nykyraskaus
  - Monisikiöisyys; verenvuodot, vaara x 4–5
- Elintavat
  - Tupakka, vaara x 2
  - Muut päihteet, vaara x 2–3

Ennenaikaisuuden vaaraa eivät lisää

- Kofeiini
  - Alle 400 mg/vrk (= alle 5 kuppia kahvia tai pientä energiajuomapurkkia)
- Yhdyntä
- Saunominen
  - 20 min, 70°C
- Liikunta
- Työryhmän suosittaa:
  - Liikunnasta tai yhdynnästä / muusta penetraatiosta pidättäytymistä *oireileville* naisille, joilla kohdunkaula on kypsä

Infektiot

- Hoidettava
    - Oireeton bakteriuria
    - VTI
    - Klamydia
  - Hoidetaan, jos oireita
    - Bakteerivaginoosi
  - Ei hoideta
    - GBS (näytettä ei avohoidossa tarvitse ottaa)
- } vaara x 2

Uhkaavan ennenaikaisen synnytyksen oireita

- Uhkaavan ennenaikaisen synnytyksen oireita voivat olla
  - Kohdun supistukset
  - Alavatsan tai alaselän kivut
  - Painontunne lantiossa ja
  - Verinen, vereslimainen tai vetinen vuoto

Huom! Kivuttomat ja epäsäännölliset supistukset ovat pääsääntöisesti vaarattomia.

Uhkaava ennenaikainen synnytys

- Arvioidaan, onko
  - synnytys käynnissä
  - lapsivesi mennyt
  - ennenaikaisen synnytyksen vaara.
- Suljetaan pois
  - sikiön ahdinko
  - kohdunsisäinen tulehdus.
  - Näissä tapauksissa synnyttäminen on edullisempaa kuin raskauden jatkaminen.

Uhkaava ennenaikainen synnytys

- Vanhempien keskustelu lastenlääkärin tai lastenosaston hoitohenkilökunnan kanssa on suositeltavaa.
- Perheelle tulee tarvittaessa järjestää psykososiaalista tukea.

Diagnostiikka avohoidossa

- Oireiselle naiselle tehdään
  - ulkotutkimus
  - spekulatutkimus
  - sisätutkimus
  - virtsatieinfektion ja klamydian poissulku.
- Rutiinimainen sisätutkimus ei hyödytä matalan riskin oireettomia äitejä.
  - Se ei vähennä ennenaikaisten synnytysten määrää.

Diagnostiikka erikoissairaanhoidossa

- Kohdunkaulan pituus kaikututkimuksella emättimen kautta
  - Yleisesti hyväksytyjä raja-arvoja ei ole olemassa.
- Biokemialliset pikatestit:
  - kyky ennustaa ennenaikaista synnytystä on kohtalaisen heikko
  - eivät vähennä ennenaikaisia synnytyksiä
  - eivät paranna vastasyntyneen terveyttä

Päivystyslähete erikoissairaanhoidon, raskausviikot > 22⁺⁰

- Säännölliset kivuliaat supistukset alle 10 minuutin välein yli 60 minuutin ajan
- Verinen vuoto
- Epäily lapsivedenmenosta
- Sikiökalvot näkyvissä spekulatutkimuksessa
- Epäsäännöllisiin supistuksiin tai painontunteeseen liittyvä kypsä kohdunkaula
  - jos raskauden kesto < 34⁺⁰

Ajanvarauslähete erikoissairaanhoidon

- Aikaisempi synnytys $< 28^{+0}$ raskausviikkoa tai myöhäinen keskenmeno
  - lähete jo alkuraskaudessa
- Aikaisempi synnytys $< 37^{+0}$ raskausviikkoa yhdistyneenä kohdun supistusherkkyyteen
- Muu ennenaikaisen synnytyksen riskitekijä yhdistyneenä kohdun supistusherkkyyteen
- Kypsä kohdunkaula ilman supistustunteuksia tai muita oireita
  - jos raskauden kesto $< 34^{+0}$

Ei erikoissairaanhoidoa

- Erikoissairaanhoidoon ei tarvitse lähettää potilasta, jolla on
  - epäsäännölliset supistukset, mutta kohdunkaula ei ole kypsä
  - kypsä kohdunkaula, mutta ilman oireita, raskauden keston ollessa yli 34⁺⁰ raskausviikkoa.

Ennenaikainen lapsivedenmeno (PPROM)

- Diagnoosi yleensä kliininen
  - epäselvässä tilanteessa biokemiallinen pikatesti
- Laajakirjoinen antibioottihoito
  - ilmeisesti vähentää sikiökalvojen tulehduksen ja vastasyntyneen tulehdusten ja poikkeavien aivolöydösten vaaraa.
  - yleisimmin käytetty: kefuroksiimi 1.5 g 1 x 3 x 3 i.v.
- Kortikosteroidihoito, jos raskausviikot $< 35^{+0}$
- Päivystyslähete erikoissairaanhoidon

Uhkaavan ennenaikaisen synnytyksen hoito

- Kortikosteroidihoito < 35⁺⁰ raskausviikkoa
  - beetametasoni i.m. 12 mg kahdesti 24 tunnin välein
- Keskitetään yliopistosairaaloihin raskauden keston ollessa alle 30⁺⁰ viikkoa
- Kohdun supistuksia vähentävät eli tokolyttiset lääkkeet
  - turvaamaan sairaalasiirto ja kortisonin vaikutusaika

Tokolytyttiset lääkkeet

- Kalsiumkanavan salpaajat (nifedipiini) ja nitroglyseriini
  - Annokset eivät ole vakiintuneet.
- Atosibaani (oksitosiinireseptorin antagonisti)
- Työryhmä ei suosittele:
  - Beetamimeetit (ritodriini)
    - äidin keuhkopöhön vaara
  - Syklo-oksigenaasi-inhibiittorit (indometasiini)
    - vastasyntyneen sairastavuus

Ennenaikaisen synnytyksen hoito

- Ennenaikaiselle synnytykselle ovat luonteenomaisia täysiaikaiseen raskauteen verrattuna seuraavat seikat:
  - Infektiota, istukkaverenvuotoa ja muita istukan ongelmia esiintyy enemmän
  - Vastasyntynyt on alttiimpi aivoverenvuodoille ja yleiselle vuototaipumukselle
  - Synnytykseen liittyy enemmän kardiotokografian (KTG) poikkeavuuksia ja vastasyntyneen huonokuntoisuutta, mutta asidoosi ei ole yleisempää

Ennenaikaisen synnytyksen hoito

- Ennenaikaiselle synnytykselle ovat luonteenomaisia täysiaikaiseen raskauteen verrattuna seuraavat seikat:
  - Asfyksian vaikutukset ennenaikaiseen vastasyntyneeseen ovat vakavammat kuin täysiaikaiseen
  - Asidoosin vaikutukset havaitaan jo suurempien napaveren pH-arvojen yhteydessä kuin täysiaikaisessa synnytyksessä
  - Korioamnioniitin vastasyntyneelle aiheuttamat seuraukset ovat vakavammat

Ennenaikaisten synnytysten keskittäminen

- Ennen raskausviikkoa 30⁺⁰ tapahtuvat synnytykset tulee keskittää yliopistosairaaloihin **C**.
- Valmiuksia ja resursseja ennenaikaisten vastasyntyneiden synnytysten hoitoon virka-ajan ulkopuolella tulisi parantaa.
  - Syntymän virka-ajan ulkopuolella on todettu lisäävän merkittävästi kokonaiskuolleisuutta ensimmäisen elinvuoden aikana (mukaan luettuna kuolleena syntyneet).

Käypä hoito

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Gynekologiyhdistyksen asettama työryhmä

Puheenjohtaja:

Jukka Uotila, dosentti, synnytysten ja naistentautien ja perinatologian erikoislääkäri

TAYS:n naistentautien ja synnytysten vastuualue

Kokoava kirjoittaja:

Piia Vuorela, LT, synnytys- ja naistentautiopin erikoislääkäri

Porvoon sairaala

(Käypä hoito -toimittaja)

Jäsenet:

Eeva Koistinen, LKT, naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri

Pohjois-Karjalan keskussairaala

Irmeli Nupponen, LT, lastentautien ja neonatologian erikoislääkäri

HYKS:n lasten ja nuorten sairaala

jatkuu seuraavalla sivulla

Käypä hoito

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Gynekologiyhdistyksen asettama työryhmä

(Työryhmän jäsenet, sivu 2)

Mika Nuutila, dosentti, synnytysten ja naistentautien ja perinatologian erikoislääkäri

HYKS:n naistenklinikka

Tytti Raudaskoski, dosentti, synnytysten ja naistentautien ja perinatologian erikoislääkäri

OYS:n naistenklinikka

Outi Tammela, dosentti, lastentautien ja neonatologian erikoislääkäri

TAYS:n lastenklinikka

Leena Varesmaa-Korhonen, yleislääketieteen erikoislääkäri, terveyskeskuslääkäri

Inarin terveyskeskus

Diasarjan asiasisältö Piia Vuorela, diojen ulkoasu Marjo Lepistö ja Kirsi Tarnanen

